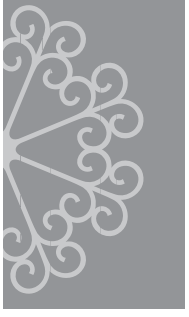

בית מדרש

412

בשבילי הפרשה

פרשת ואתחנן תש"פ

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	8:00
Brooklyn, NY	7:53
Catskills	7:59
Chicago, IL	7:49
Johannesburg, S. Africa	5:23
Lakewood/Deal, NJ	7:53
London, UK	8:34
Los Angeles, CA	7:36
Manchester, UK	8:50
Monsey, NY	7:55
Montreal, Quebec	8:04
Passaic, NJ	7:54
Toronto, Ontario	8:23
Yerushalayim	7:01
Zurich, Switzerland	8:42

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשיאול לרב

ואתחנן ברכה לבטלה

לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא. בדין ספק ברכות לקולא כמבואר בא"ח ר"ט ג', הטעם משום ספק ברכה לבטלה כמ"ש ב"י סוסי" ס"ז בשם ר' מנחם, וע"ש עוד. וכתב בפ"י ברכות י"ב שיש עצה שיאמר שם ה' בלעז וע"ז אין איסור ברכה לבטלה ויצא הברכה כמפורש בגמ' ובש"ע קס"ז י' דאם אמר בריך רחמנא יצא. וכן דעת כמה אחרונים. וכן הביא בהעמ"ש ל"ג מס' ברכת משה בשם הח"ס וחומרי דניאל באתרוג קורפו. וכן דעת השואל בש"ת רע"א סי' ל"ה. אבל רע"א שם דייק ברמב"ם פ"ב משבועות ה"ב דשבועות שוא עובר בכל לשון אפילו בלעז משא"כ במחיקה אינו עובר אלא בלש"ק כמ"ש הש"ך קע"ט א". וכתב רע"א דכמו שכתב הרמב"ם בשבועות שוא ה"ה בברכה שא"צ. ואף דמבואר ברמב"ם סוף הל' שבועות דמוציא שם שמים לבטלה דכתיב את ה' אלקיך תירא אינו אלא בשמות המיוחדים מ"מ ברכה לבטלה מדין לא תשא גרע טפי ועובר אפילו בלעז דמברך למי ששמו כן בלשון לעז.

ומבואר בדברי רע"א לחלק בין איסור את ה' אלקיך תירא דלא שייך באומר למי ששמו רחום ובין לא תשא בברכה לבטלה דעובר גם באומר למי ששמו רחום.

והנה המ"א פ"י בדעת הרמב"ם דברכה לבטלה עובר משום לא תשא דאורייתא. ואמנם הקשו האחרונים (בנשמת אדם כלל ה' ובמנ"ח ל' ובנין שלמה סי' כ' וחזו"א קל"ז ה') על פי המ"א ברמב"ם, דלא גרע ממוציא שם שמים לבטלה דאינו עובר אלא בעשה של את ה' אלקיך תירא ואדרבה הלא הוא אומר בדרך כבוד. ולפי הנ"ל נראה דמבואר כאן ברע"א דהא גופא שמברך לה' ועושה דבר גדול שמדבר לה' לבטלה זהו האיסור. וכמו שבועות שוא דעובר בלאו בנשבע בשם ה' על אבן שהוא אבן ובמה גרע ממוציא שם שמים לבטלה וע"כ כיון דעושה בזה מעשה גדול של שבועה לבטלה גרע טפי. ולפי"ז שפיר כתב רע"א דגם באומר במי שהוא רחום מ"מ מזה את ה' ואינו תולה על אמירת השם דוקא. וכן נראה כוונת רע"א דאף דלענין מוציא שם שמים לבטלה אין איסור בכניסו מ"מ ברכה שא"צ גרע דמבואר ברמב"ם דאיסורו משום לא תשא, וכונתו שאין האיסור באמירת שם ה' אלא במדבר לו לבטלה וכמו הנשבע בו לבטלה.

(ואולי זהו גם כוונת החו"ד ק"י בבית הספק שכתב שאע"פ דמתור לומר בריך רחמנא כל היום מ"מ אסור לומר כן דרך חיוב. והיינו דרך חיוב הוא דבר חשוב ואומר זה לבטלה זהו הביון. ובחזו"א א"ח סוסי" קל"ז פ"י בטעם רע"א "ואפשר דאיסור ברכה שא"צ אינו משום הזכרת השם אלא משום חסרון יראה שאין האדם ראוי לגשת אל הקדש תמיד אלא כפי מה שקבעו חכמים והלך לא סמכו חכמים איסורו על מקרא ליראה ה' דמנייה ליפנין שם לבטלה דהכא אפילו מברך בכניו אסור וכמ"ש הגר"א בתשובה סי' כ"ה מהו אין זה מוכרע").

זכויות כדי שיוושעו?! אך אעפ"כ לא השיגו כלום בלא תפלה.

וכן מצינו שמושה רבנו ע"ה התפלל ארבעים יום שלמים עד שנענה, ולא עכבוהו שום דבר, אף כי ביום ראשון לא נענה, וכן בשני, וכן כל הימים, יום אחר יום, עד יום השלושים ותשר עה, עד שסוף כל סוף ביום הארבעים נענה. וכן יציאת מצרים, אע"פ שנשבע ה"ת ע"כ לאבות הקד', אר לאחר "וישמע אלקים את נאקתם" החלה הגאולה.

כך חקק הקב"ה מתחילת הבריאה, שהכל על פתח הקרקע יעמוד ולא יצמח ולא ייתן כלום, לא הישג של גשמיות ולא הישג של רוחניות, עד יבא האדם והוא מפתח הקרקע יקחם, ובמה הוא לוקחם? בתפלה.

כך הוא סוד התפילה, היא הבוקעת ועולה בוקעת ויורדת ולוקחת מתנות לאדם.

יתבונן נא האדם בכל האמור בהכרח של תפלה, ובאשרה הגדול, כי מובטח הוא ודאי בטוב תוצאותיה.

מון המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ זצוק"ל

בישיבה.

גם כאשר חלה מרן במחלת הפרקינסון ה"י והתקשה מאוד ללכת בשבתות לתפילה בישי" בה, שכן באותם ימים התגורר ברח' ישא ברכה, מרחק הליכה של כעשרים דקות מהישיבה, ובמצבו הייתה הליכה זו קשה לו מאוד וארכה זמן רב מאוד.

חלק מתופעות המחלה הן, שלאחר הרעידות מגיע שיתוק זמני. במצב כזה היה רבינו חייב להזדרז ולתפוס בחזקה במשהו עד שהשיתוק יחלוף. פעמים רבות כשהשיתוק החל, ולא היה לו במה לתפוס והוא נפל על הרצפה באמצע הרחוב. במקרים אלו התחננו אליו בני הבית, שיתפלל במניין ישיבתי סמוך, אולם מרן לא הסכים לוותר על תפילה בישיבה דווקא.

אחד מבחורי הישיבה ערך סיום בבית מרן על סדרי נשים ונזקיין. רה"י התבטא אז בפני הנר כחים, שבחור זה זכה לסיים שני סדרים לא רק מחמת שקידתו, אלא בזכות הקפדתו להתפלל שחרית מידי יום בישיבה, לכן זכה לסייעתא דשמיא.

ואתחנן אל ה' וגו' ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה (ג, כג-כו)

כשנעיין בשטחיות בסיפורי התר רה יתגלה לנו מיד סוד התפילה, שאין נותנים מן השמים שום דבר בלא תפילה.

אמרו חז"ל (ברכות לב): א"ר אל עזר גדולה תפלה יותר ממעשים טר בים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממושה רבינו, אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנאמר "אל תוסף דבר אלי" וסמיק ליה "עלה ראש הפסגה".

כך מצינו גם אצל האבות הקדושים שלא השיגו שום דבר ללא תפילה. "ויאמר אברם ה"א מה תתן לי ואנכי הולך עירי", "ושיר עקרה אין לה ולד" ולא ניתן לה אלא בתפלה, "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו", ורחל אמרה "וגם שמע בקלי". וכן ביעקב מצינו אצלו כמה פעמים תפלותיו לה', בצרת עשו, בשכם, בצרת יוסף ובנימין. וכי לא היה לאבות ולאמהות הק'

דברי הנותני

מסירות לתפילה בישיבה

מון ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל הקפיד מאוד לה' תפלל תפילת שחרית בהיכל הישי' בה. היה נוהג לומר בשם מון ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל, שגדול בהרבה כוחה של תפילה בישיבה מכוחה של תפילה במקום אחר, ואין לשער עד כמה גדולה הצלחתו של בן ישיבה שמתפ' לל דווקא בין כתלי הישיבה.

כאשר נשאל מרן רה"י על ידי בחורים צעירי רים בתחילת דרכם מה עצתו להצלחה בתורה, ענה שסוד הצלחה טמון בשמירת סדרי הישי' בה ובתפילה בישיבה דווקא.

רבינו העיד על עצמו, שמיום שהגיע ללמוד בישיבה לא הפסיד תפילת שחרית בהיכל הישי' בה. בבחרותו, כאשר למד בשקידה עצומה, לפעמים עד השעות הקטנות של הלילה, בכל זאת תמיד התייצב בבוקר בזמן לתפילת שחרית

דברי הימים

יסוד התפילה

הוא אינו מרגיש כאדם שאין לו כלום, וחסר בעיקר מעלת התפילה – קרבת ה'. ואף שפשוט שגם אדם בן מעלה רוצה שתפילתו תתקבל, מ"מ עיקר עניינה הוא מעלת עבודת התפילה. מטעם זה רבי יצחק ויתר על מעלת קיום בקשותיו, כדי לזכות בעיקר של עבודת התפילה.

"כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו" (דברים ד, ז). ובאונקלוס: "ארי מן עם רב, די לה אלהא קריב לה לקבלא צלותה בעידן עקתיה כה' אלהנא בכל עדן דאנחנא מצלין קדמוהי". מבואר שהפס' מדבר על תפילות עם ישראל, שכשמתפללים על ישועתם תפילתם מתקבלת בכל עת. (וכעין זה תרגם גם יונתן בן עוזיאל). וצ"ב: הרי לפעמים התפילה אינה מתקבלת, וכדאייתא בגמרא (חגיגה ה.) על הפס' (דברים לא, יז) "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם" - "אמר רב ברדלא בר טביומי אמר רב כל שאינו ב'הסתר פנים' אינו מהם, כל שאינו ב'והיה לאכול' אינו מהם". ופירש"י: "אינו מהן - מזרע ישראל, דכתיב 'הסתרתני פני מהם' שצווק מצרות הבאות עליו ואינו נענה שלא יבואו". מבואר שפעמים הקב"ה לא נענה לתפילות ישראל, א"כ איך אפ"ל שתפילותיהם מתקבלות בכל עת?

אך לדברינו מבואר שהפס' "כי מי גוי גדול אשר לו אלוהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו" אינו עוסק במילוי בקשותיהם של ישראל, אלא בקרבת ה' הבאה ע"י התפילה, שבכל עת יכולים להשיג קרבת ה' על ידי תפילה.

היה מזכיר את מעשיו הטובים היה נענה? תירץ הגר"ח קמיל זצ"ל (אמרי חיים, 'עבודת התפילה'): עיקר תפילת משה רבינו לא הייתה על כניסתו לארץ ישראל, אלא "ואתחנן אל ה'" - עבודה בדרך תחנונים כמבקש מתנת חיים, משום שעבודה זו עצמה מביאה לקרבת ה'. ואף שוודאי השתוקק שתפילתו תתקבל ויכנס לארץ ישראל, אך עיקר עניינו היה קרבת ה' על ידי התפילה. למדנו מאן, שעיקר עבודת התפילה של הצדיקים היא להתחנן לפני הקב"ה - כמבקש מתנת חיים, שע"ז מגיעים לקרבתו ית'. לכן אין הם תולים את בקשתם במעשיהם הטובים כדי שיועילו שתתקבל משאלתם, כי עיקר עניינם הוא הקרבת ה' שבאה ע"י התפילה בדרך תחנונים כמבקש על נפשו מתנת חיים.

איתא בגמ' (תענית כג.): "הנהו תרי תלמידי דהוו קמיה דרבי יצחק בן אלישיב, אמרו ליה: 'ניבעי מר רחמי עלן דניחכים טובא' [יבקש עלינו מר רחמים מאת ה' שנחכים הרבה] אמר להו: 'עמי היתה ושלחתיה'. ופירש"י: "עמי היתה ושלחתיה - דבר זה היה ביד, שכל מה שאני מבקש היו נותנין לי, ועכשיו אין תפילתי מקובלת כל כך". והיינו שרבי יצחק זכה למעלה זו שתפילתו מתקבלת מיד, אך ויתר עליה. וצ"ב מדוע לא רצה מעלה זו שיש בכוחה להיטיב עם הבריות? עוד צ"ב: הלא תלמידים אלו בקשו טובה רוחנית – להחכים הרבה, ורבי יצחק בכוחו הרב היה יכול להשיג זאת, ומדוע סירב?

מתבאר כאמור, שעיקר עבודת התפילה היא השגת קרבת ה' ע"י התחנה כמי שאין לו כלום, אך כשיודע שתמיד תפילתו נענית

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמור" (דברים ג, כג). וברש"י: "ואתחנן - אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם. אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם וגו'".

משה רבינו הרבה להתפלל לקב"ה שיכניסו לארץ ישראל ולא נענה. איתא בחז"ל (דבר"ר יא, י): "ומנין שהתפלל משה באותו הפרק חמש מאות וחמשה עשר פעמים שנאמר: 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר', 'ואתחנן' בגימטריא הכי הוי". מבואר שאף שהתפלל תקט"ו תפילות לא נענה. אמנם מצינו בספרים (ועי' פני יהושע ברכות לב. ד"ה דרש) שאילו היה מוסיף עוד תפילה אחת היה נענה, אך הקב"ה מנעו מלהוסיף להתפלל, כמש"כ (ג, כו): "ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", כיון שכוח התפילה כה עצום עד שאילו היה מוסיף תפילה אחת הקב"ה היה 'מוכרח' כביכול להיעתר לבקשתו.

ענין התפילה – קרבת ה'

מדברי רש"י למדנו שמשה רבינו התפלל בלשון 'ואתחנן', היינו בתחינה - כמבקש מתנת חנם ולא כתובע את שמגיע לו בדין. ואף שלכאורה צדיקים יכולים לתבוע בדין מחמת מעשיהם הטובים, וק"ו משה רבינו שאין לשער את גודל מעשיו, מ"מ הם לא סומכים על מעשיהם אלא מבקשים מתנת חיים.

הקשה השפת אמת (ואתחנן, תרמ"ו), איך מוכח ממשה שתפילת צדיקים היא כמבקש מתנת חיים ולא כשכר על מעשיהם הטובים, הלא הוא לא נענה, א"כ אדרבה, יתכן שאילו

עבודת התפילה הראויה

כשנתבונן בהנהגתו של משה רבינו נראה את מעלת התפילה ואת עבודת התפילה הראויה, שהרי אף שנגזר עליו (דברים כג, כז): "כי לא תעבור את הירדן הזה", לא התייאש והתפלל 'ואתחנן' תפילות. ונענתה תפילתו, שנאמר "עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה", ופירש"י: "וראה בעיניך - בקשת ממני 'וראה את הארץ הטובה' אני מראה לך את כולה". הרי שבכח התפילה לפעול גדולות ונצורות. ומצינו שכשהתפלל משה על ישראל בחטא העגל היה זה מתוך מסירות נפש, שנאמר (שמות לב, יא) "ויחל משה את פני ה' אלקיו", ובגמ' (ברכות לב, א): "שמואל אמר מלמד שמסר עצמו למיתה עליהם וכו' רבי אליעזר הגדול אומר מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שאחזתו אחילו. מאי אחילו, אמר רבי אלעזר 'אש של עצמות'. מאי אש של עצמות, אמר אביי 'אשתא דגרמי' [דלקת מוח]". הרי שמשוה התפלל במסירות נפש.

למדנו שאסור לאדם להתייאש מן הרחמים. עליו להרבות בכל כוחו בתפילות ובתחנונים על ישועתו, וכפי שמצינו בחזקיהו המלך שהודיעו ישעיהו הנביא (ישעיהו לח, א) "כה אמר ה' צו לבינתך כי מת אתה ולא תחיה", ובכ"ז נאמר (שם, ב-ג) "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' וכו' ויבך חזקיהו בכי גדול", ונענה כמש"כ (שם, ה): "הלך ואמרת אל חזקיהו וכו' שמעתי את תפילתך, ראיתי את דמעתיך, הנני יוסיף על ימיך חמש עשרה שנה", וביארה הגמ' שקודם אמר ישעיהו לחזקיהו "כבר נגזרה עליך גזירה, אל' ל' בן אמוץ, כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא, אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים".

תפילת רבים - מעלתה מרובה ביותר

בגמ' (ברכות ח). "אין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים", מבואר שאף שמעלת תפילת היחיד גדולה מאוד, אך מעלת תפילת הרבים נעלה יותר. וכן מצינו בחז"ל שאילו הייתה תפילת רבים שייכנס משה לארץ ישראל, הייתה מועילה. במדרש (דבר' ר יא, ז) "אמר רבי יוחנן עשר מיתות כתובות עליו על משה וכו' ועדיין לא נתחתם גזר דין הקשה עד שנגלה עליו בית דין הגדול, אמר לו גזירה היא מלפני שלא תעבור שנאמר (דברים ג, כז) 'כי לא תעבור את הירדן', ודבר זה היה קל בעיניו של משה, שאמר ישראל חטאו חטאות גדולות כמה פעמים, וכיון שבקשתי עליהם רחמים מיד קבל ממני, שנאמר (דברים ט, יד) 'הרף ממני ואשמידם' מה כתיב תמן (שמות לב, יד) 'וינחם ה' על הרעה' [וכו'], אני שלא חטאתי מנעורי לא כל שכן כשאתפלל על עצמי שיקבל ממני, וכיון שראה הקב"ה שקל הדבר בעיניו של משה ואינו עומד בתפלה מיד קפץ עליו ונשבע בשמו הגדול שלא יכנס לארץ ישראל". מבואר שמשוה רבינו חשב שתיענה בקשתו להיכנס לארץ ישראל כפי שנענתה בקשתו על ישראל בחטא העגל.

ומצינו בספרי (ואתחנן, פסקא ל) שמשוה רבינו עצמו ביאר לישראל את ההבדל בין בקשתו על עצמו לבקשתו על ישראל, עהפ"ס (דברים ג, כט): "ונשב בגיא מול בית פעור" - "אמר להם ראו כמה ביניכם לביני, שכמה תפילות וכמה בקשות וכמה תחנונים עשיתי ונגזרה עלי גזרה שלא אכנס לארץ, אבל אתם הכעסתם לפניו ארבעים שנה במדבר [וכו'] ולא עוד אלא שגדולים שבכם משתחווים לפעור, וימינו פשוטה לקבל שבים". אמנם לאחר מכן הוסיף ואמר: "עיניכם

הרואות את אשר עשה ה' בבעל פעור כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ה' אלהיך מקרבך. ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום וכו'. כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו", וביאר בספר העיקרים (מאמר ד פכ"א): "שמא תאמרו שאחר שתפילתי אינה נשמעת כבר אפשר גם כן שהיום או למחר תחטאו אתם ולא תהיה תפלתכם נשמעת וכו'. אל תחשבו שהכלל והפרט הן שוים בדבר זה, שאין הדבר כן, שאני עם רוב מעלתי לפי שאני יחיד לא נתקבלה תפילתי בעדי, ואתם עם היותכם עובדי עבודת אלילים ומשתחווים לפעור, ואין שנואי לפני ה' כעובד עבודה זרה, נתקבלה תפילתי בעדכם, שהרי כשנתפללתי עליכם בחטא העגל או בפעור נתקבלה תפילתי עליכם ומחל לכם הקדוש ברוך הוא, אף על פי שלא נתקבלה תפילתי על עצמי". הרי שביאר משה את אי קבלת תפילתו משום שהייתה זו תפילת יחיד, ואילו תפילתו על ישראל היה לה את מעלת הרבים.

אכן, אילו ישראל היו מתפללים תפילת רבים שייכנס משה לארץ היו נענים, וכדברי המדרש (דבר' ר ז, ז): "אמר רבי שמואל בר יצחק כיון שנטה משה למות ולא בקשו עליו רחמים שייכנס לארץ כנס אותן והתחיל מוכיחן, אמר ליה אחד פדה ס' רבוא בעגל, וס' רבוא לא היו יכולין לפדות אדם אחד", הרי שמשוה רבינו התלונן בפניהם שאילו היו מתפללים עבורו היו נענים.

יעזור הקב"ה שנדע לעמוד ולהתפלל לפניו כפי עיקר מעלת התפילה, בדרך תחנונים, כאדם שאין לו משלו כלום העומד לבקש על נפשו, ולזכות לדברי הכתוב (תהילים עג, כח): "ואני קרבת אלוהים לי טוב".

Tisha
b'Av

PARSHA PREVIEW

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15

Nechamah Within the Aveilus

Harav Hagaon Yehuda Wagschal shlita

The Three Weeks, the Nine Days, Erev Tisha b'Av and Tisha b'Av are all full of *minhagim* of *aveilus*, to gradually bring us into the feeling of mourning for Yerushalayim. Surprisingly, however, among the *minhagim* of this time there are also some *minhagim* of *nechamah*. For example, on Tisha b'Av itself after *chatzos*, we start minimizing the *aveilus*, sitting on chairs and showing signs of *nechamah*. Similarly, the Shabbos after Tisha b'Av is called Shabbos Nachamu, and the *minhag* is to be *marbeh* a little in *simchah* on this Shabbos, reflecting the *nechamah* that we experience after the *aveilus* on Yerushalayim.

The *minhagim* of *aveilus* are certainly in place, because we're still in a state of *churban*, but what place is there for *minhagim* of *nechamah*? What changed that should offer us consolation? We're still in the midst of the devastating *churban* of the Beis Hamikdash, and we weren't yet *zocheh* to its rebuilding and the rebuilding of Klal Yisrael. So why are we observing *minhagim* of *nechamah*?

The Gemara, at the end of *Taanis*, teaches: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, and Rav Chaim Volozhiner wonders why this is phrased in the present tense. Shouldn't the wording be בשמחתה בירושלים? How can it be that right now, in middle of the *aveilus*, we're *zocheh* to see the *simchah*?

He explains this in accordance with Rashi's statement that Yaakov Avinu was not able to be comforted about his son Yosef's death because the rule is that a *mes* is forgotten from the heart after twelve months, and since Yosef was actually alive, he could not be forgotten. Many hundreds of twelve-month periods have elapsed since the Churban Beis Hamikdash, whose *aveilus* is similar to that of a death, so the *churban* should have been forgotten already. If we are still crying and mourning for Yerushalayim, then, it must be that the Beis Hamikdash is still alive, for if it were completely dead, it would have long been forgotten. Therefore, כל המתאבל על ירושלים, after all this time is בשמחתה — זוכה ורואה בשמחתה — currently, right now, because his very ability to mourn proves that something of the Beis Hamikdash is still alive for him.

What really is left of Beis Hamikdash? There was a *churban*, and

Yerushalayim was destroyed, so what remnant of the Beis Hamikdash exists that enables us to be בשמחתה now?

In the following words, the Gra offers a deep understanding of what the Churban Beis Hamikdash is (cited in *Likkutei HaGra*):

כי מעת שחרב הבית יצאה רוחנו עטרת ראשנו ונשארו רק אנחנו הוא גוף שלה בלא נפש. ויצאה לחוץ לארץ הוא הקבר ורימה מסובבת עלינו ואין בידינו להציל מן העובדי כוכבים האוכלים בשרינו. ומכל מקום היו חבורות וישיבות גדולות עד שנרקב הבשר והעצמות נפזרו פיזור אחר פיזור. ומכל מקום היו עדיין העצמות קיימות שהתלמידי חכמים שבישראל מעמידי הגוף עד שנרקבו העצמות ולא נשאר אלא תרווד רקב מאתנו ונעשה עפר שחה לעפר נפשנו. ואנחנו מקוין עתה לתחית המתים התנערי מעפר קומי.

The Gra is saying that the destruction of the Beis Hamikdash was akin to the death of Klal Yisrael. It was as if our *neshamah* departed, leaving us with a lifeless body. But the process of *Churban* didn't stop there. Just as the body is buried in the grave after death, Klal Yisrael went into *galus*, which is compared to the grave. In *galus*, the Jewish people continued to deteriorate as a result of the surrounding influences, just as the flesh of the body decays in the ground. Yet even then, there were still great yeshivos and groups of Torah scholars. But eventually the flesh of the body becomes so decayed that the bones scatter – which is what happened to Klal Yisrael when the yeshivos dispersed. At that time, the bones are no longer bound together in one form, but they still exist. Just as the bones give support to the body, the *talmidei chachamim* give support to Klal Yisrael and keep them strong. As time went by, however, even the bones – the *talmidei chachamim* – decayed into dust. That's what happened to Klal Yisrael.

The Gra is teaching us a tremendous *chiddush*: that the Churban Beis Hamikdash wasn't a one-time event, but rather an ongoing, continuous process. This process began with the destruction of the Beis Hamikdash, but just as there is a process of decay that continues after death, there continues to be *yeridas hadoros* through the generations of *galus*, and that's a direct result of the Churban.

How is it Possible for us to Mourn?

The Gra is also giving us guidance on how to be *misabel* for Yerushalayim. Many people find it hard to mourn, and part of the reason is that we don't really have a concept of what we are missing. What does *hashraas haShechinah* mean? What does *gilui Shechinah* mean? Yet although we can't appreciate what was lost, we are still obligated to mourn for Yerushalayim. How is this possible?

The Gra is teaching us that in order to be *misabel* on Yerushalayim, to feel the *churban*, you don't have to look back two thousand years. You don't have to look far at all, in fact. Every bit of *yeridas hadoros*, every *churban* that we see in front of us right now, that's all a continuation of Churban Beis Hamikdash. Churban Beis Hamikdash marked the *yetzias haneshamah* from the body, but so much more destruction has happened since then. And the steady decay of the very foundations of Klal Yisrael – from ten years ago to five years ago, from five years ago to now, from one year ago to now – persists right before our eyes. So many of the basic foundations of Klal Yisrael are crumbling.

This deterioration is not a new phenomenon, but rather a direct continuation of Churban Beis Hamikdash. So if you want to be *misabel* on the *churban*, and you know how to appreciate what *hashraas haShechinah* was, then *gevaldik!* That's greatest form of *aveilus* a person can observe. But if you feel distant from the actual *churban*, you don't have to look far to find reasons to mourn. You can look right outside your window; you can look right inside yourself. Any decay and any deterioration that we see in the fundamentals of Klal Yisrael – in Torah, in *tefillah*, in *emunas chachamim*, in *kedushah* – that's reason for mourning the *churban*.

At the same time, however, the fact that the *churban* is an ongoing process of decay also means that there must be something left of the Beis Hamikdash. Because if there is something that can decay, there must be some bit of life left. True, the *churban* is becoming progressively worse, but there's still something for us to grab onto. The same decay and deterioration that gives us reason to cry also gives us the ability to be *זוכה בשמחתה*, *ורואה*, because our ability to mourn the *churban* affords us some connection to the original source of what the Beis Hamikdash was. And that's the reason we can have a little bit of a *nechamah*.

The Rema relates that Yirmiyahu Hanavi was sitting at the site of the ruins of the Beis Hamikdash and crying, when a non-Jewish philosopher noticed that he was crying and asked two questions about this. One of the questions was: "A wise person does not cry over the past; whatever happened, happened. You are a wise person, so why are you crying over the past?"

Yirmiyahu Hanavi responded that he is unable to answer that question, because it's something that the philosopher would not be able to understand. Yet although that non-Jew, who was a great philosopher and man of wisdom, could not understand the answer, a Jew can and does have to understand. The answer lies in the above teaching of the Gra.

A non-Jew cannot see himself as part of a continuous process that goes back thousands of years. He lives in his box, wherever he is at that moment. But a Yid knows that he's not alone: he's not the end, and he's not the beginning – he's part of a continuous chain. The *aveilus* that the Gra describes, linking Churban Beis Hamikdash with all the subsequent *tzaros* and *yeridas hadoros* that Klal Yisrael faced over the generations in one long process, that's not something that a non-Jew can comprehend; only a Yid can understand that.

Yirmiyahu did not answer the philosopher because he couldn't explain to him that the *churban* is not the past – it's the present! A Yid knows that the *churban* of the present is actually a continuation of what was before. And if we're being *misabel* on Yerushalayim, we're not just mourning the past – we're being *misabel* on the continuation of that *churban*.

Yet as we said, the fact that the *churban* is an ongoing process is also a source of some *nechamah*, for when we see that we're part of this continuous chain, we can be comforted by the realization that there's still something left of the *gadlus* that was then.

Our job, as we're being *misabel*, is also to feel that there's something left, and that's the source of the bit of *nechamah* that we observe on Tisha b'Av after *chatzos* and on Shabbos Nachamu. For if we were *zocheh* to be *misabel*, then we're also *zocheh* – currently – to the *simchah*, knowing that there's still something left of the greatness of Klal Yisrael and the Beis Hamikdash.